

IVANKA DEVÁTÁ

motto

CO ČÍHÁ ZA HUMNY

motto

IVANKA DEVÁTÁ

CO ČÍHÁ ZA HUMNY

Praha 2014

© Ivanka Devátá, 1998

Cover illustration © Iva Hüttnerová, 1998

ISBN 978-80-267-0170-5

NEŽ NECHÁME HUMNA ZA ZÁDY

Hned v úvodu si nalijme čistého vína. Úkolem mnohé předmluvy, kterou píše sám autor, je seznámit čtenáře v kostce s tím, co ho na následujících stránkách čeká. Pisatel vysvětluje své pohnutky, záměry a cíle, podobaje se tak číšníkovi, jenž předkládaný pokrm, v tomto případě duchovní, bez požádání předžvýká. Víím to, sama jsem už takovou předmluvu napsala. Tentokrát to chci vzít z opačného konce. Vysvětlím vám, co v knize nenajdete.

Bude v ní řeč o cestování, rozhodně však nesmíte očekávat cestopis. Žádné podrobné popisy památek, fakta a zasvěcené postřehy. Ty si přečtete v bedekrech. Zato vás mohu ujistit, že se dočtete o úskalích turistiky, která v žádné příručce popsána nejsou.

Za druhé. Svoje soukromí vám odhalím jen po určité mez. Byla jsem celkem třikrát provdána za pouhé dva manžele. Abych nemusela na každé druhé stránce vysvětlovat, se kterým z nich jsem popisovanou příhodu zažila, rozhodla jsem se pro různé řešení. Mohou-li mít matematici své body A , přímkou p a středy S , proč bych já nemohla mít všestranně použitelného manžela M , kterýžto symbol bude znamenat v každém okamžiku děje Můj Momentální Manžel? Abych však takto zredukovaným choťům

zaručila alespoň nějaké zdání lidskosti, budu ono písmeno psát foneticky, tedy *Em*. Em se vám bude líbit. Než jsem knížku dopsala, nabyla jsem dojmu, že v mém životě žádný jiný muž než on nebyl.

A za třetí. Nenajdete tu smilování s lidskou hloupostí. Omlouvám se tudíž všem vzdělaným a sympatickým učitelkám, z nichž nejedna je mojí přítelkyní, za to, že jsem vydala posměchu jejich méně bystré kolegyně.

Takže, milí čtenáři, nehledejte v této knížce nic jiného než úsměv nad tím, co všechno se může stát, když člověk vytáhne paty za humna.

DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY

Jestliže už našinec jednou pojme úmysl vydat se do světa o kousek dál než za plůtek s popínavým hrachozem, musí pečlivě zvážit, jaký dopravní prostředek k tomu zvolí, neboť časy krajánek jsou ty tam a ne každý pookřeje v letadle, ne každý se zotaví na lodi.

Kdybych se já mohla bez ohledu na realitu jednou provždy rozhodnout, jak se nadále přemisťovat do dalekých krajů, zvolila bych tažné ptáky. Ne že by mě nesli. Šlíte? Letěla bych s nimi. Plula bych mezi oblaky jako příslušnice rodného hejna, jež by mi bylo oporou a záštitou. Samozřejmě vím, že ani tento způsob přepravy není prost nebezpečí; i tažným ptákům hrozí ledacos včetně ztráty vlastních sil. Avšak vím také, co jim nehrozí.

Takové divoké huse určitě nevypadne z křídla šroubek, nesrazí se v tunelu s Vindobonou, neuvízne na mělčině, a hlavně – její houser celou cestu neremcá, že měli za Barcelonou odbočit vlevo místo vpravo a že už zase letěj himl hergot někam do... Ani nechtějte vědět kam.

Letěla bych si vysoko převysoko nad lukami, řekami, jezery a lesy a kochala se krásou Země, mýjejíc celnice a výběrčí dálničních poplatků bez povšimnutí. A kdyby i nakrásně byla tato romantická pouť

surově přervána naprostým vyčerpáním mého organismu, puklo by mi srdce a já bych se zřítíla k zemi jako kámen, už bez úzkosti a vědomí.

To by se mi líbilo. Protože cesty s Emem osobním autem byly nekonečnou poutí, na níž mi pukalo srdce každých pět kilometrů, avšak stále jsem žila.

V Praze usedal Em za volant přívětivě rozjařen, hvízdal si, bral mě kolem ramen a nazýval jmény srovnatelnými s oslovením ty moje husičko sličnobrká. Vydrželo mu to právě na hranice. Za celnicí prodělal poslední záchvat euforie, načež vyjmul z přihrádky na palubní desce automapu a podal mi ji: „Budeš navigovat.“ Při první společné cestě jsem přijala mapu ochotně, ba s jistým nadšením, že i já, neřidič, mohu něčím přispět k hladkému průběhu dovolené. Později jsem ji brávala do ruky jako chřestýše a brada se mi třásla. Věděla jsem, co mě čeká.

Em byl skvělý řidič. Ne, to není úvod k pointě zlehčující toto konstatování. To je pravda. Pravda je ovšem i to, že míval takovou reisefieber, že mohla skončit i smrtí. Zejména spolujezdce.

Všechny odbočky, nájezdy a zkratky, které jsem navrhla, zůstaly bez odezvy, pokud se ukázaly být správnými. Běda však, když jsme zbloudili! A třikrát běda, jestliže jsme zbloudili Emovou vinou. Doporučila jsem například zahrnout vpravo. Em moji radu zamítl, řka, že bezpečně ví, že právě zde musíme jet vlevo. O pár kilometrů dál jsme se *bezpečně* ocitli na cestě zpět do Prahy. Em začal běsnit. A běsnil strašně, protože jsme se vraceli výhradně prašnými polními cestami. Když jsem vyčerpala veškeré běžné uklidňující prostředky

spočívající v nabídce kávy, ovoce i svého těla, které byly šmahem odmítnuty, navrhla jsem, že poběžím před autem a budu prach z cesty olizovat. Tato obětavá nabídka kupodivu přivedla Ema do stavu, v němž nebyl schopen řídit. Stáli jsme v polích, Em brunátněl, já sinała. Posléze jsem se vysoukala z auta a oslovila kolemjdoucího venkovana s hráběmi na rameni. Chtěla jsem vědět, kudy se dostaneme k nějaké větší křižovatce. Muž však z mých vyděšených očí, rozčilených gest a nedostatečně zvládnutého cizího jazyka toliko pochopil, že neda-leko byl někdo ukřižován, a spěšně nás opustil s výmluvou, z níž jsem zase já vyrozuměla, že má za tři minuty hodinu baletu.

Když jsme se znovu nazdařbůh rozjeli, vzpomněl si Em zčistajasna, jak mu maminka dohazovala Fanču Vovískovou, a taky že Fanyinka už v sedmi letech dokázala zbloudivšího hajného Miříňka vyvést z lesa. Pak mu nějaký zvláštní logický postup přivál na mysl trpkou vzpomínku na košili s utrženým knoflíčkem, kterou si díky mé nedbalosti musel v časové tísní vzít na premiéru, a nakonec mi připomněl, jak velice ho rozrušilo, když jsem mu loni v listopadu nevěřila, že probděl noc u nemocného přítele, a to jen proto, že mu z kapsy vypadly dámské rukavičky.

Vědomí vlastní ničemnosti mě zbavilo veškeré vůle k životu, takže jsem Ema požádala, aby mě vysadil u prvního hřbitova. Hrobníkovi, mínila jsem, nebude možná až tak proti mysli pohřbít ženskou, která je ještě trochu živá, když se mu patřičně vyloží, že si ani tu jiskřičku života nezaslouží.

Nato se Em nepřičetně rozčilil, protože každý

můj projev kající lítosti pokládal za satirický šleh, a každý satirický šleh ho nesnesitelně pálil.

Podobné situace vznikaly pokaždé, když jsme se ocitli ve společném autě za hranicemi vlasti.

Nejstrastiplnější byla pro mne jedna cesta do Švýcarska ke známým. Em mě během ní uvedl do takového stavu kající lítosti, že jsem už netrvala ani na uložení do země. Spokojila bych se pohozením u cesty, jen kdyby pak Em po té cestě pokračoval v jízdě beze mne. Docházelo k srdcervoucím scénám, kdy jsem Ema úpěnlivě prosila, abychom zastavili na odpočívadle a on si prostudoval mapu sám. Em však k mému zoufalství míjel jedno odpočívadlo za druhým, a nejenže moje prosby oslyšel, odmítl mi i zdůvodnit proč. Nakonec jsem to pochopila. Každý nemá tolik kuráže, aby pěkně upřímně řekl: „Když já tě tak rád tejrám!“

Konečně jsme po mnoha peripetiích výše popsaného rázu dorazili na správnou adresu. Nikdo nebyl doma, pouze branka na zahrádku u vilky byla otevřená. Sedli jsme si každý na jinou lavičku a v mlčenlivém dusnu oba přemítali, proč si Em vlastně krucifix nevzal tu Fanču Vovískovou.

Jakmile přispěchali hostitelé s mnoha omluvami a obrovským nákupem, Em roztál a stal se opět roztomilým společníkem, zahrnuje svým šarmem nejen přátele, ale i svou husičku lepozobou. Ta sice ze zobáčku trousila společenské perly jako: „Ó nikoliv, díky, jsem vskutku syta,“ ale její vnitřní monolog nesl výraznou pečeť vulgárnosti: Proč jsem si já, husa blbá pitomá, vzala takovýho idiota!

Silná káva? No, to ještě nevíte, že pokaždé, když jsme se vrátili na počátek svého bloudění, kde Em

zavrhl mou radu, napodruhé se jí podřídil, ale nikdy, nikdy nezapomněl s hlubokým zadostiučiněním zvolat:

„Vždyť jsem to říkal! Vpravo jsme měli jet!“

Nezabili byste ho? Hm. Já ho taky nezabila. Ale někdy toho lituju.

Chladivé náplasti na ustavičně zraňovanou dušičku se mi dostalo po jedné dovolené, na jejímž konci jsme se stavili na pár dní v Paříži. Em báječně zvládal chaotický provoz na hvězdicovitých křižovatkách, kličkoval, couval a předjížděl, jak je ve Francii zvykem, zprava i zleva, to vše se suverenitou kosmopolity. Suverenita ho neopustila ani toho rána, když našel za stěračem lístek. Francouzští policisté nám psali, jak jsou rádi, že jsme navštívili jejich krásné město, že nám přejí hezký pobyt, ovšem upozorňují nás, že pokud budeme parkovat v té roztomilé proluce na živém bulváru, auto nám odtahnou.

Em lístek zmuchlal a ledabyle pohodil. Na ty dva dny před odjezdem, pravil, nebude pracně hledat jiné parkoviště. Druhého dne tam byl lístek zase. Třetího rovněž. Ale to už jsme Paříž opouštěli.

A když jsme se vrátili plni nových zážitků domů, čekal na Ema ten ze všech nejsilnější. Na kuchyňském stole ležely kromě pasu všechny jeho doklady. Řidičský průkaz, papíry od vozu, doklad o pojištění. Skoro jsem si prokousla jazyk, jak jsem se snažila nesmát. Em nejprve na hodnou chvíli zkameněl, pak si třesoucí se rukou nalil velký koňak a hlasem zhypnotizovaného média mi začal předkládat svou vizi: Je požádán o doklady. Nemá je. Nevěrohodně blekotá. Je zajištěn a obviněn z krádeže auta.

Dál jsem neposlouchala. Sledovala jsem vlastní fantazii. Em má být souzen. Jdu prosit soudce o milost. Zvedá mi bradu s výzvou: „Nu, maličká, ukaž, jak umíš být vděčná!“ Samou ochotou si přetrhnu gumu u kalhotek. Soudce však se mnou není spokojen. Říká, že jsem dřevo. Em stoupá v rozhalené bílé košili ke gilotině, a vida mne, hřímá: „Tys vina! Má krev padniž na tvoji hlavu!“

Z té představy jsem se rozplakala a Em, dojat mou účinnou lítostí, mi mou zapomnětlivost odpustil.

Nelze se divit, že po tak dramatických cestách autem měla pro mne cesta vlakem neopakovatelný půvab. A můžete mi věřit, že neopakovatelný byl.

Jeli jsme si pod křídly Čedoku prohlédnout zámky na Loiře. S osmnáctiletým Markem, který tuto cestu dostal jako odměnu za skvěle složenou maturitu. Lehátkové kupé s námi sdílela rodina stejné sestavy. Otec, matka a syn. Skýtali by nám příjemnou společnost, nebýt okolnosti, že syn trpěl utkvělou představou, že jeho životní úspěch je závislý na tom, zda zvládne zpaměti jízdní řády celého světa. I upozorňoval nás v městě A, že do města B dorazíme za 45 minut, ve městě B máme minutové zpoždění, pročež do C přijedeme v 11.36 namísto v 11.35. Po čtyřech hodinách jízdy bychom byli ocenili jedinou informaci – že totiž hoch do C nedojede vůbec, jelikož za jízdy vystoupí, aby zkontroloval kvalitu trati.

Když nadešel večer, muži vyšli do chodbičky, aby se dámy mohly v soukromí připravit na noc. Chvatně jsme se převlékly do nočních úborů, ukryly nemravné propriety, jako jsou podprsenky, při-

kryly se až po bradu a obrátily nosem k dřevěné pře-pážce. Pak se muži vrátili a subito presto vzkouzli do svých lůžek.

Opravdu, ale opravdu, přátelé, nevím, jak se mi za tak cudných podmínek mohl zdát tak hambatý sen. Tím spíš, že mně se hambaté sny nikdy nezda-jí. Námětem mého milostného snění bývá příběh o tom, jak celým srdcem miluji šeredného zakrslíka s uhrovitou pletí a za nepředstavitelné duševní trýzně běžím k nuselskému mostu, neboť mi zakrslík řekl, že jsem přesolila bramboračku.

A nyní, ve vlaku! Zdálo se mi, že ležím na obrov-ském sítu, které někdo natřásá, a v rytmu tohoto natřásání se mi před očima houpe konec lodního lana. Avšak když jsem se pozorněji podívala, nebylo to lano, bylo to... Ježíšmarjá, to není možný! Bylo to možný. A mužný. Bylo to pánské přirození. A protože od prvního pohledu nebylo Emovo, chtěla jsem se jakožto bezúhonná žena okamžitě probudit. Nešlo to. Už jsem byla vzhůru. A cizí pohlavní orgán se mi klinkal třicet centimetrů od nosu. Jeho majitel balancoval na jedné noze a snažil se dostat do slipů. Zavřela jsem oči tak rázně, až se mi málem skutálely do břicha. Představa, že budu přistižena, jak civím na cizí pánské genitálie, mi napovídala, že v tomto „snu“ by byl nuselský most jediným mož-ným východiskem. Pán, byl to otec, nikoliv syn, maje za to, že všichni tvrdě spí, dokončil ranní toa-letu, spokojen se svým vtipným nápadem.

Já se zbytek cesty každou chvílí infantilně hihňala, hlavně proto, že naši spolucestující byli až příliš solidní a kultivovaní lidé. Hovořili spisovně a vý-hradně o věcech, jež jsou slov hodny. Takže když se

na mne paní obrátila s uznalými slovy: „Váš pan manžel má obdivuhodné zásady,“ chvíli jsem se dusila, než jsem byla schopna odpovědět něco jiného než: „Však ten váš má zase hezkého frantíka!“

Pokud vám ovšem nikdo nepřipraví podobnou podívanou, bývá dlouhá cesta vlakem celkem nudná. Zato letadlo, ó, letadlo vám poskytne vzrušení ještě dřív, než do něj usednete. Nepatřím, pravda, k lidem, jež do avionu nikdo nedostane, leč nepatřím ani k těm, kteří si semtam zaletí do Paříže na šneky.

Chystám se na cestu poměrně pokojně, ale večer před odletem mi přestane chutnat jíst a před půlnocí si vzpomenu na anekdotu o ustrašeném cestujícím, jenž v panice volá letecké společnosti, jak velká je pravděpodobnost, že v letadle bude bomba. Úřednice mu odpoví, že jedna ku sto tisícům. Pán za hodinu volá znovu a chce zrušit letenku, protože se mu to riziko zdá příliš velké. Slečna mu poradí, aby si vzal na palubu vlastní bombu, jelikož pravděpodobnost, že v letadle budou bomby dvě, je jedna k milionu. Do rána pak horečně přemítám, kde vzít bombu.

Na letišti závidím Emovi, který se láduje frankfurtskými pářečky. Já se láduju kinedrilem. Ani ne tak proto, že by můj žaludek byl zvlášť labilní. Labilní je moje nervová soustava a kinedril ji uvádí do té správné rovnováhy, která dává naději, že bych případnému únosci letadla dokázala pochválit kravatou.

Hned jeden z mých prvních letů byl z hlediska bezpečnosti pohnutý.

Mířili jsme tehdy do Itálie. Em už na ruzyňském letišti zjistil, že s námi cestuje početná skupina dam,

pro něž přívlastek naivní je lichotivé slovo. Každý žertík, který zkusmo prohodil, braly doslova, divily se, lekaly a bědovaly. To byla voda na jeho mlýn.

Když asi ve dvou třetinách letu začal jeden z motorů přísti v jiné tónině než dosud, jal se mi Em vzrušeně a hezky hlasitě šeptat, že ten motor vynechává. Patrně prý nouzově přistaneme nebo se zřítíme. Darmo jsem koulela očima a štípala ho do paže. Zlomeným hlasem mi děkoval za ten kus života, který strávil po mém boku. Dámy byly zelené a vydávaly zvuky, jež hospodáře upozorňují, že v kurníku je škodná. Já naopak seděla mlčky a vzpřímeně jako stará indiánka, hledící smrti do tváře s odvěkou důstojností své rasy.

Nakonec jsme v pořádku přistáli a zpanikařené dámy si oddechly. Já rovněž, ačkoliv jsem vůči svěmu druhovi setrvala v prkenné odmítavosti, již jsem demonstrovala odsouzení nejapného žertu. Teprve když se k nám přitočil jeden z pasažérů, který seděl v letadle tak daleko od nás, že Emův pokus o nastolení chaosu nezaznamenal, a polohlasem nás oslovil: „Řeknu vám, že jsem rád, že je to za námi! Jsem totiž pilot. Kus cesty nám vynechával jeden motor;“ zlomila jsem se v pase a chtěla se jako při pokusu o rekord. Ten hloupý obličej mého šprýmaře! Ha ha ha, ho ho ho, achich, jau jau...

Doufám, dámy, hlavně k vám teď mluvím, že jste už z první kapitoly pochopily, co všechno na vás číhá při prvním krůčku za humna. A že z toho všeho je nejhorší váš vlastní manžel. A pokud ne on, pak tedy nějaký cizí, a ke všemu nahatý.

Prosím? Že cizího nahatého byste braly? No tak pardon. Jak je ctěná libost.

NOCLEHY

Hned po dopravních prostředcích jsou druhou, zvláštní pozornosti hodnou věcí noclehy. Známe samozřejmě cestovatele, kteří s tornou na zádech putují neznámou krajinou, nevědouce, kde večer složí hlavu. Ti jsou ale mladí. Připustím-li však, že tento způsob poznávání cizích zemí je výsadou mládí, pak se nemohu ubránit konstatování, že já nebyla mladá nikdy. Kam mi paměť sahá, vždycky jsem se proklatě brzy a pečlivě starala, za co vyměním své rovné tvrdé lůžko v samostatném pokoji doma, nebo milou, do důvěrně známého dolíku „vyvejhoanou“ postel na chalupě.

Kdo ke svým budoucím nocím přistupoval liknavě, byl ten, který je měl sdílet se mnou. V pětadesáti procentech to byl Em, o zbývajících pět procent se dělily přítelkyně, maminka a jedna doktorka medicíny. Pak byl spolunocležník arci nepříjemně zaskočen mými nároky a požadavky. Řekněme si to na rovinu: kdo se mnou spal, do smrti na to nezapomene. Em bude vzpomínat ještě v urně.

Jen s váháním a neochotně se na tomto místě zmiňuji o skutečnosti, že Em oplýval několika neblahými vlastnostmi, jež brání zdárnému rozvoji harmonického manželství. V zájmu pravdy však musím zveřejnit i jeho nepřekonatelně obětavou

snahu zavděčit se mi za společných nocí. I já mám totiž pár neblahých vlastností, z nichž dvě vystupují do popředí po setmění. Mám velmi špatný spánek a velmi dobrý sluch. Vezmete-li v potaz, že z pěti lidských smyslů sluch usíná jako poslední, pochopíte, že jde o tragické spojení, i kdyby u toho nebyl Em, který spí tiše jako pět kulometů v akci. Doma jsme proto měli od samého začátku oddělené ložnice. Zato na cestách!

Jakmile jsme se v recepci zmocnili hotelového klíče, pádili jsme nedočkavě do pokoje. Jeden divoký pohled – a měli jsme jasno. Zvláště Em měl jasno přímo oslnivé. Kvalita jeho noclehu totiž závisela na počtu matrací. Jestliže byly v pokoji dvě postele, měl vyhráno. Široká manželská postel ještě skýtala jakous takous naději, že bude mít matrace oddělené. Pak byl Em šťastný člověk. Bylo mu dovoleno odtáhnout si jednu z nich do předsínky nebo do koupelny, zavřít dveře, škvíry ucpat mechem a spát jako král. Pakliže byla na posteli matrace jediná, nu, pak... Co myslíte? Spal na zemi. Prosím vás, jakej-pak chudinka? V Itálii, Španělsku i Jugoslávii jsou dlaždičky docela teplé.

Mrzutější už bylo, když se ležící Em do koupelny nevešel. Tehdy zbývala jediné vana. Uléhal do ní bez reptání. Zato mne druhý den popouzelo, že chodí s hlavou vytrčenou dopředu jako hrbatý černokněžník z loutkového divadla.

Jiným nepřijemným překvapením byla koženková harmonika místo dveří. Oddělovala totiž místnosti spíš vizuálně než auditivně. Když jsme se s ní střetli poprvé, skočil Em do koupelny jako pardál, harmoniku zatáhl a začal chroptět: „Je to slyšet?“

„Strašně!“ pištěla jsem směchy. Ale velmi jsem ho, pardála, milovala. Protože spát na holé zemi s nohama pod umyvadlem a hlavou pod bidetem je hrdinství.

Kdybych byla rozmarnou a krutou princeznou, pokládala bych svým nápadníkům místo těžkých hádanek jedinou otázku: „Kde všude, princí, dokážete spát?“ Em by jednoznačně zvítězil.

Třeba v tom Španělsku. Stavili jsme se na pár dní u známých, kteří měli vypůjčený bungalov s bazénem. Bylo to nádherné místo, žel, apartmá sestávalo pouze z kuchyňky, příslušenství a jediné velké místnosti. Hostitelé naše propůjčené lože taktně oddělili improvizovaným závěsem. Zoufale jsem těkala očima po všech koutech. „Neboj,“ pošeptal mi Em. „Už jsem to obhlédl. Budu spát v kuchyni.“

A vskutku, pod příkrovem noci se tam vytratil. Protože kuchyňka byla miniaturní, spal na úhlopříčce s hlavou za lednicí. Když paní domu ráno do kuchyně vstoupila a uzřela na zemi bezhlavého hosta, téměř zešílela.

I já po všech těch letech musím uznat, že alespoň v tomto bodě mi Em vycházel vstříc s nevidanou ochotou a trpělivostí. Ačkoliv... Teď mě napadá... Vždyť on vlastně nikdy nespal na stromě zavěšen za nohy jako netopýr! A přitom někdy bylo takových příhodných stromů u hotelu hned několik. To ne, to se milostpán musel roztahovat v koupelně na zemi. Člověk aby se pak bál někam šlápnout. Takže jakápak ochota. Sobectví.

Ostatně nebyl to vždycky jen Em, komu byla odeprěna postel. V Paříži jsme jednou nocovali u Emovy známé, která tou dobou dlela mimo měs-